

ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поняття «Академічна доброчесність» є доволі широким, а проблема її дотримання здобувачами вищої освіти в процесі навчання в ЗВО є актуальною в Україні.

Така риса особистості як доброчесність є фундаментом ціннісних орієнтацій людини та її морального образу. Суть академічної доброчесності полягає в тому, що в процесі навчання або наукової творчості людина керується принципом чесності, з повагою ставиться до авторського права, відповідально виконує різні види самостійної роботи та індивідуальних завдань. Плагіат та видавання чужої роботи за свою є неприпустимим. Дотримання академічної доброчесності означає: самостійне виконання різних видів академічних завдань, повага до авторського права через правильне цитування та посилання, надання достовірної інформації тощо.

Цінності академічної доброчесності в Україні почали імплементувати у ЗВО відносно нещодавно. У 2016 році було розпочато Проєкт Сприяння академічної доброчесності, яким було охоплено 10 ЗВО країни з різних регіонів. Метою даного проєкту було донести до здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників та інших представників академічної спільноти важливість академічної доброчесності та наскільки негативними наслідками є її недотримання. Проєкт було розраховано на 4 роки. Тобто, проєктом було охоплено одне покоління здобувачів вищої освіти. При цьому акцентувалася увага на те, що здобувачі вищої освіти стануть «носіями» нового набору цінностей у царині освіти, що в свою чергу буде транслюватися на їх подальше життя і доброчесність у бізнесі, культурі, політиці та інших сферах суспільного життя.

В Україні імплементация цінностей академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти є проблематичною через ряд специфічних національних факторів, серед яких: відсутність цінностей академічної доброчесності в загальноосвітніх навчальних закладах. Тобто, здобувачі вищої освіти фактично знайомляться з цінностями академічної доброчесності під час навчання на першому курсі ЗВО, коли вже мають сформовані хибні уявлення про особливості навчання. Ще за радянських часів декілька поколінь українців засвоїли цінність «своїх не видають», тобто говорити про те, що інша людина коїть неправомірно, має суспільний осуд. Ще одним негативним переконанням є те, що давати списувати одногрупнику чи однокласнику – це добре і необхідно. Взагалі саме явище списування дуже лояльно сприймається у студентському середовищі. Воно набуло ознак мистецтва у здобувачів вищої освіти і викликає скоріше не осуд, а захоплення. Процеси діджиталізації сприяли появі нових форм списування з використанням інтернет технологій, а відкритий доступ до інформації цей процес значно спростили.

З метою визначення причин академічної нечесності у студентському середовищі в Національному університеті «Чернігівська політехніка» було проведено фокус-групу, в якій взяло участь 30 здобувачів вищої освіти першого курсу. Під час проведення фокус-групи здобувачами вищої освіти було зазначено наступні причини академічної нечесності у студентському середовищі: «Банальна лінь, це ж легше просто скопіювати інформацію» (учасниця Н.); «Навіть у студентів, що гарно навчаються, не вистачає часу, щоб виконати всі завдання по всім предметам» (учасниця О.). Також було визначено такі причини: складність чи незрозумілість завдань, набудовані звички зі школи, відсутність знань про академічну доброчесність, студентська солідарність, безкарність за прояви академічної нечесності, низький рівень мотивації чи зацікавленості студентів. Крім того, учасники зазначили, що

такий предмет як «Основи академічного письма», в процесі якого вивчається академічна доброчесність, є необхідним для вивчення на першому курсі в першому семестрі у закладах вищої освіти, а для більшої ефективності дані цінності необхідно імплементувати у середню освіту, починаючи з першого класу.

Проблема формування академічної доброчесності існує не тільки в Україні, а й в інших розвинутих країнах світу. Чимало країн та закладів вищої освіти ЄС мають недосконалі інституційні процедури щодо популяризації академічної доброчесності та якості освіти. Не існує жодної країни або установи, що має ідеальний спосіб протидії зловживанням в академічному середовищі. На даному етапі розвитку системи вищої освіти на європейському рівні не має єдиних стандартизованих процедур оцінки політики освітніх закладів щодо академічної доброчесності. Проте, в Швеції на державному рівні було включено правила реагування на випадки академічних зловживань і плагіат у національне законодавство. Як зазначає І. Андрощук, лише в останні 10-15 років розвинені країни світу звернули свою увагу на проблему плагіату та академічну доброчесність в ЗВО. На думку науковця, відставання України в даному питанні не є критичним, якщо ЗВО нашої держави не мають готових механізмів подолання проблеми недоброчесності, то їх не мають і сусідні країни [1].

Вирішення проблеми академічної доброчесності в Україні, то значний внесок у даний процес здійснила співпраця з США. Початком даного процесу можемо вважати програму «Відкритий світ», яка була заснована у 1999 році Конгресом США. Ця програма була покликана зміцнити взаєморозуміння та співпрацю між Україною та США. В Україні підвалини принципів академічної доброчесності було закладено саме завдяки співпраці з США, а саме ряду проєктів, серед яких: проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) за підтримки Державного Департаменту США, проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) та інші [3].

Одним із важливих кроків формування академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти є створення дієвої системи виявлення плагіату. Як зазначає В. Дроздов, на відміну від українських ЗВО, які приділяють велику увагу створенню системи виявлення плагіату, у навчальних закладах США значну увагу приділяють саме запобіганню плагіату. Серед причин плагіату у студентських роботах, науковець визначає незнання вимог та правил цитування, відсутність навичок написання наукового тексту, невпевненість у власних силах та невміння правильно організувати час [2].

Таким чином, проблема дотримання академічної доброчесності потребує більш глибокого і детального дослідження, на основі якого, а також враховуючи національні особливості, особливості особистості сучасних здобувачів вищої освіти, необхідно створити інноваційну модель формування академічної доброчесності в ЗВО. Постає потреба пошуку нових підходів до формування академічної доброчесності, враховуючи сучасні можливості ЗВО, процеси діджиталізації. Особливого значення набуває популяризація серед студентської молоді Положення «Про академічну доброчесність» у ЗВО.

Список використаних джерел

1. Андрощук І. М. Академічна доброчесність: Європейський досвід. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.12 – 13.12.2019) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. – Варшава, 2019. – С. 23-27. URL: https://www.iiasc.org/wp-content/uploads/2020/02/iiasc_academic_integrity_12_2019.pdf

2. Дроздов В. Як зробити освіту доброчесною? Досвід практик академічної доброчесності університетів США AcademiQ: веб-сайт. URL: <https://saiup.org.ua/novyny/viktor-drozdov-yak-zrobyty-osvitu-dobrochesnoyu-dosvid-praktyk-akademichnoyi-dobrochesnosti-universytetiv-ssha/>

3. Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). Офіційний веб-сайт. URL: <https://americancouncils.org.ua/programs/proekt-sprijannja-akademichnij-dobrochesnosti-v-ukraini-saiup/>